

Flight Troglodytes

Vetenskapen lär nyligen ha rästat ut de frågetecknen som fanns kring hur humlan, trots sina små vingar, kan flyga. Gärdsmygen är ett exempel från fågelvärlden på andra varelser som kan tyckas vara påfallande dåligt utrustade för att ta sig fram i luften. Merparten av sin tid tillbringar den också lågt bland buskar och i undervegetationen utan att använda sina vingar. Här tar den sig raskt fram med hjälp av sina kraftiga ben. Det är inte för inte som den kallas för musens broder. Det är således sällan man ser en flygande gärdsmyg annat än under korta förflyttningar, lågt över marken, från en buske till en annan. Den förefaller då, trots sin litenhet, påfallande tung och det handlar inte om några tvära kast hit och dit. Det är dock inte mycket att förvånas över om man betänker att den har kortare vingar än en kungsfågel, samtidigt som den väger dubbelt så mycket (ca 10 gram). Gärdsmygen påminner i färgen, men också i kroppsform och storlek, en del om en flygande köttbulle.

Även om den under häckningstid normalt inte använder sina vingar till annat än korta flygturer råder det inga tvivel om att den också kan förflytta sig långa sträckor med vingarnas hjälp. Våra gärdsmygar är nämligen till övervägande delen flyttfåglar och måste således kunna ta sig till övervintringsplatserna som mestadels finns söder om Sverige. Gärdsmygen häckar för övrigt långt upp i Finland och det är åtskilliga mil den måste tillryggalägga varje vår och höst. Under hösten kan den vara en tämligen vanlig rastfågel på Svenska Högarna och det finns dagar då det sitter en knattrande smyg i var och varannan buske. Eftersom de flyger lågt över marken löper de stor risk att fastna i de nät vi använder vid vår ringmärkning. Under årens lopp har vi därför försett så många som 1 858 med ring. Av dessa har vi hittills erhållit fyra återfynd som alla är i linje med den kunskap som finns om var gärdsmygen till-

bringar vintern. Två återfynd har erhållits från Tyskland och ett från Danmark.

Gärdsmygen kan således förflytta sig imponerande sträckor och vi har från Svenska Högarna exempel på även relativt snabba förflyttningar. Den 3 oktober 2006 fångades en som redan bar en ring av finskt ursprung. Utifrån de ringmärkningsdata som erhållits från den finska ringmärkningscentralen vet vi nu att den hade fått sin ring vid fågelstationen på ön Tankar, utanför Vasa, i Bottnenviken. Avståndet mellan Tankar och Svenska Högarna är 530 km och denna sträcka hade den klarat av på sju dygn. Inte illa för en flygande köttbulle! Detta är för övrigt ej heller den enda gärdsmyg med finsk ring som fångats på Svenska Högarna. Fem år tidigare, den 12 oktober 2001, fastnade en annan i våra nät. Även den hade fått sin ring på Tankar och denna gärdsmyg hade tagit åtta dygn på sig för att flyga samma sträcka.

Det var givetvis en slump att båda dessa gärdsmygar var märkta på Tankar, men de är ändå utmärkta exempel på hur arten, trots sina små vingar, kan förflytta sig imponerande sträckor. Man får anta att de flyttande gärdsmygarna mest flyger under dygnets mörka timmar och de är fascinerande att fundera över dessa nattliga flygturer. Hur fort flyger de och på vilken höjd? Hur långt kan de flyga på en natt? Flyttar de bara när vinden är den rätta, d.v.s. när det är medvind? Hur många omkommer när de möter dåligt väder över havet? Kan en gärdsmyg flyga direkt mellan Tankar och Svenska Högarna eller måste den mellanlanda för att fylla på bränsle? Det är många frågetecken och egentligen inte mycket vi vet om dessa förflyttningar. Tänk om det hade funnits satellitsändare som var tillräckligt små för att sätta på en gärdsmyg. Hur intressant skulle det inte vara att i detalj följa en gärdsmyg under transporten mellan dessa två öar!

Bill Douhan
Rönby
741 94 Knivsta